

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrletno 80 kr. — Naročnina se pošilja opravnitva. — Ustanovniki in deležniki tiskovne družbe dobivajo list brez posetne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolec 30 kr.

Vabilo k občnemu zboru kat. tiskovnega društva.

Kat. tisk. društvo v Mariboru obhaja 13. maja ob 10. uri predpoldne v vrtni dvorani gostilnice „zur Stadt Wien“ v graškem predmestju svoj letni občni zbor, k kateremu se s tem vsi družbeniki vljudno povabijo.

Dnevni red, v odborovi seji 22. t. m. določen, bode naslednji:

1. Predsednik pozdravi društvo.
2. Tajnik poroča o društv. delovanju v 2. društvenem letu; — o številu raznovrstnih društvenih udov in o številu naročnikov „Slovensk. Gospodarja“.

3. Denarničar poroča o dohodkih in potroških tisk. društva in „Slov. Gospodarja“.

4. Volitev novega odbora in 3 pregledovalcev letnega računa. — Med škrutinovanjem začne se razprava o raznih predlogih in sicer:

5. O spremembi §. 4 društv. pravil, da se namreč opusti vrsta „ustanovnikov“ in „podpornikov“ in se ohrani le ena vrsta in sicer sedanjih „deležnikov“, tako da bi se §. 4 kratko glasil: „Vsak društvenik plača na leto 5 gold.“ V soglasji s to spremembo bi se dostojno spremenila tudi §§. 5 in 6.

6. Razprava o Hermanovem predlogu za stran 3kratne izdaje „Slov. Gospodarja“ na mesec, — s tem v zvezi o znižanju njegove letne cene na 2 gld., in o njegovem preseljenju v Gradec, pa s tem pogojem, da ostane tisk. društvo tudi zanaprej lastnik tega lista.

Opomba. 3. predlog za stran vredništva je g. Herman v odborovi seji sicer nazaj vzel, vendar želi pri občnem zboru razložiti vzroke, ki so ga k temu predlogu napotili. Za stran njegovih prvih 2 predlogov sta bili v odboru 2 stranki: večina ga je podpirala — manjšina spodbijala.

7. Poljubni predlogi in nasveti društvenikov.
8. Predsednik naznani izid volitve in sklene zborovanje.

V Mariboru, 22. aprila 1873.

Odbor kat. tisk. društva.

Kratek kapitel o domoljubju.

„Gotovo je, da mora vsakemu krepostnemu človeku za Božjo častjo blagor domovine najbolj na srcu biti.“
Leibnitz.

Ko je Bismark predlanskim od strašburškega škofa — v imenu cesarja Vilhelma — zahteval, da naj v slavo zedinjenja Alzacije in Lotaringije z Nemčijo po cerkvah „Te Deum“ zapeti ukaže, odgovori škof knezu: „Recite svojemu gospodu, da se navadno vsaj leta dni črno oblečeno hodi, če komur mati umrje.“ —

Ko se je meseca marcija 1872 ministerstvu Auerspergovemu poljubilo razpustiti česki deželni zbor ter so Čehi v kratkem času enega leta tretjokrat primorani bili križ novih volitev na se zveti, je vlada pod deželnim predsednikom baronom Kollerjem vse žile bila napela, da v velikem posestvu ustavakom do zmage pomore. Kako da se je delalo, naj pojasni eden zmed sto enacih izgledov. Bilježnik dr. Rilke pride k českemu domoljubu, baronu Ehrenbergu, ter mu ponudi za posestvo Navarov, vknjiženo v deželno knjigo, 330.000 gld., pristavši, da, če drugače ni, še 10.000 gld. primakne, da le z grajšino 1 glas pridobi. Baron Ehrenberg pa odgovori: „Dasi mi grajšina letos čisto nič dobička dala ni, vam je vendar — še za milijon ne prodam, kajti mi je domovina dražja od vsakega denarja!“

„Kadar je lastina vničena, je tudi domoljubje pri koncu“ — rekel je pred nekoliko leti španski poslanec v drž. zboru. Kaj pa spada v lastino? Najsvetejša stvar, katero imamo, je sv. vera, katoliška cerkev, ki jo shranjuje in brez vse zmote rodovom oznanja; so narodne in starodavne deželne pravice, je slednjič naše premoženje, ob katerim sebe in svoje preživiti moramo. Ako se ena ali druga teh, za vsacega človeka bistvenih reči, vniči ali vsaj pokvari, peša domoljubje in bedasto bi bilo pričakovati, da bode napadeni do napadnika ljubezen, sočutje imel. V tem oziru je pravo zadel Šuzelka, ko piše. „Zastonj se skuša v Avstriji vzbuditi občeno politično domoljubje proti naravnemu, v narodnej krvi kipečemu domoljubju. Najprej se mora ta, od Boga samega narodom v srce zasajena želja potolažiti, potem še le smete pričakovati, da se bo pol. občeno domoljubje rodilo.“ (Reform IX. tečaj, št. 38.) Tako se glasé najveljavniših mož besede o domoljubju. Kdo je tedaj pravi domoljub? Oni, ki spoštuje v besedi in dejanji vse, kar narod svoje imenuje. Zatorej si pravega, stanovitnega domoljubja brez vere misliti ne moremo, ktera namreč dela prave značaje, t. j. ljudi, ki delajo za narod in domovino brez — sebičnosti. Iz vere namreč izvira ona ljubezen in zvestoba, ki ne odjenja od tega, kar je v duševnem in gmotnem oziru bližnjemu — toraj pred vsem domovini in rojakom potreba. Nasproti se pa iz brezverstva — sebičnost rodi, a ona je strup, ki okuži vse človeško dejanje. Sebičnež ne stori nič brez zasebnih koristi; torej se skrbno ogiblje vsega, kar bi njegovim koristim na kvar bilo.

Tu imate ključ do uganke, zakaj da imamo Slovenci tako malo — pravih, resničnih domoljubov.

Cerkvene zadeve.

Zgodovina lavantinske škofije.

Bralce „Slov. Gospodarja“, kojim smo popisali v nekoliko sestavkih zgodovino naše lavantinske vladikovine, bode menda zanimivalo seznaniti se tudi z zgodovino posameznih župnij domače vladikovine. Začnimo, kakor se spodobi, s popisom

1. Stolne in mestne župnije sv. Janeza Krst. v Mariboru.

Ta župnija, edna najstarejših v doljnem Štirskem, je nekdaž obsegala gore, bregove in doline med Dravoj in Pesnicoj in sicer: za Dravoj od Čermanice*) do Vumpaha pod vurberskim gradom,

*) Čermanica, leta 1201 „Vodemounde“ imenovana, je potok, ki se nekoliko nižje od cerkve sv. Ožbalda v Dravo izliva. Izvira blizu Kople in teče po grabi med Remšnikom in Burmotom. Gora Burmot se imenuje v Falskem urbarju leta 1638 „Wuedmat“, to je: Vudmat. Gotovo je tudi ime Vodemounde povzeto iz besede Wued-

za Pesnicoj pa od pesniškega izvirka do Hraštovca (Gutenbaag).

Ni se čuditi, da so na toliko obširnem svetu že pred več stoletji poleg stare mestne župnije postavili 3 podžupnije ali vikarije, naime: 1 v Selnici, 2. v Kamnici**) in 3. pri sv. Petru za Dravoj. Te podžupnije so odvisne bile od mariborskega župnika ter od njega dobivale svoje dušne pastirje. Stara mariborska župnija je za tem med Dravoj in Pesnicoj segala le še od kokarskega potoka in vinarskega grabna (Gangersbach — Wienergraben) do Melječnika. Še bolj se je pa skrčila l. 1786, ko so postavili slovensko župnijo pri Materi Božji v graškem predmestju. Ostalo ji je za tem še notranje mesto. Še le leta 1860 so ji zopet vdružili koroško predmestje s planjavoj do kokarskega potoka in vorderberške gorice.

Mariborska župnija ob levem dravskem bregu se je od starodavnih časov štela k solnograški nadškofiji in do 16. stoletja je bil solnograški nadškof kolator (podelitelj) te župnije. Mnogo se je pa spremenilo v teh razmerah mariborske župnije v začetku 16. veka.

Leta 1505 je bil Janez Schoertel, tadašnji župnik mariborski, v zadregi zavoljo neke pravde, koju je z mariborčani imel. Ravno takrat potovaje na Italijansko pride v Maribor Matijaž Lang, plemič Wellenburški, cesarjev kancelar in administrator (oskrbnik) krške škofije. Ž njim sklene župnik Schoertel v svoji zadregi pogodbo, vsled katere sta Schoertel in pa Janez Obernauer, župnik pri sv. Andražu v Meiseldingu na Koroškem, župniji zamenjala, Obernauer je pa potem mariborsko mestno župnijo z njenimi vikarijami krškemu škofu v last prepustil. Vse to je potrdil papež Julij II. 3. dne februarja 1506. Od te dobe bila je mariborska župnija s svojimi vikarijami krškemu škofu podrejena. Krški škofi so duhovnijam dušne pastirje dajali, pa so tudi nekoliko dohodkov marib. župnije in njenih vikarij za se prejemali. Začeli so potem mariborski okraj krške škofiji prištevati, čemur so se pa solnograški nadškofi ustavljali. Pravda, ki se je iz tega izcimala, se je še le leta 1794 končala in poravnala. Slednjič so pa krški škof leta 1859 o priliki, ko se je sedež lavantinskega knezoškofa iz Koroškega prestavil v Maribor, vse svoje pravice do Mariborske župnije in njenih vikarij lavantinskemu knezoškofu po zamembi prepustili, tako da so zdaj domači knezoškof patron mariborske, selniške, kamniške in šentpeterske župnije ter dotične podelitne dohodke od župnij prejemajo.

madt. Še dva Vudmata imamo na Slovenskem: enega za Savinjo pod laškim trgom, drugega pa za Ljubljano poleg Ljubljane. Kaj pa pomenja beseda Vudmat? (Naj to razložijo Slovencem tisti, kateri korenine poberajo. Vredn.)

**) Kamnica (Gams), ne pa Kanca ali Kance, kajti se že 1145 „Caminitz“ piše. Pis.